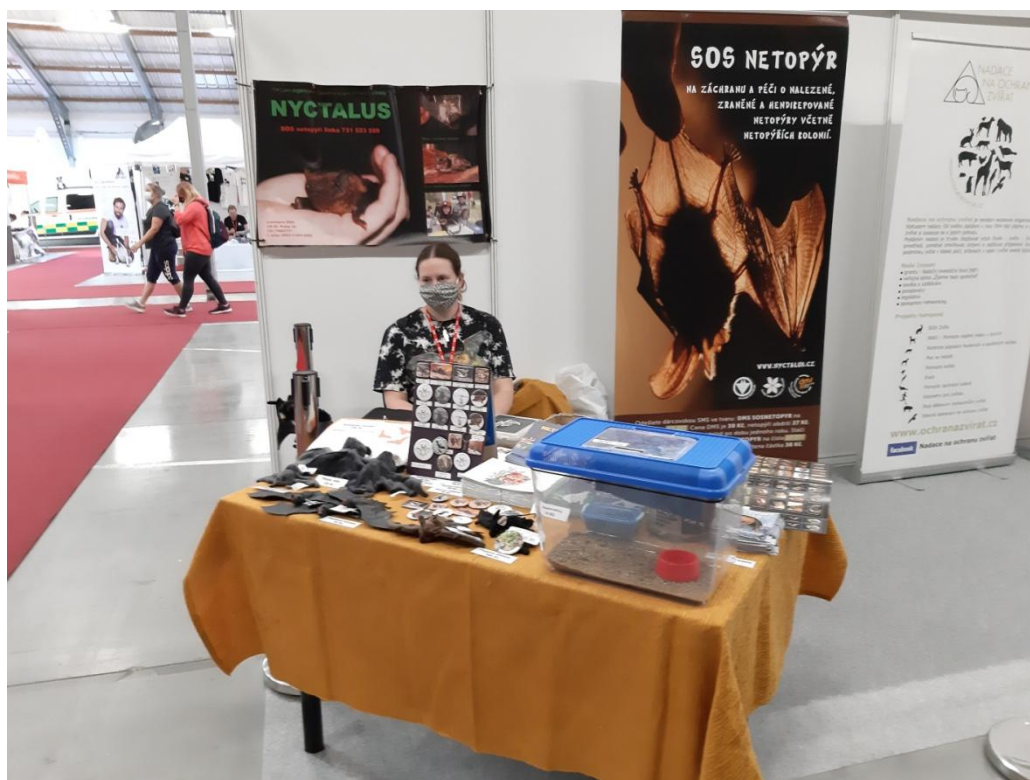

Osvětové akce nejen o netopýrech s využitím chovu trvale hendikepovaných netopýrů a ježka

(č. DOT/54/12/019242/2020)

krátká zpráva listopad 2021

ZO ČSOP Nyctalus
Jasmínová 2665, 106 00 Praha 10
Dagmar Zieglerová

Úvod

Všechny druhy netopýrů vyskytující se na území ČR jsou chráněny zákonem č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Podle vyhlášky č. 395/92 Sb. ve znění pozdějších předpisů jsou zařazeni do kategorií kriticky ohrožený nebo silně ohrožený druh. Právní ochrana se vztahuje rovněž na netopýří stanoviště, jak přirozená, tak umělá (§ 50 zákona 114/1992 Sb., § 16 vyhlášky 395/92 Sb.). Netopýří jsou chráněni i podle právních předpisů Evropské unie. Podle Směrnice o stanovištích č. 92/43/EEC podléhají všechny druhy přísné ochraně – mimo jiné je zakázáno jejich usmrcování, rušení a rovněž poškozování nebo ničení míst jejich rozmnožování a odpočinku. Mimo to je náš stát zavázán chránit všechny druhy netopýrů vyskytujících se na našem území na základě několika mezinárodních dohod (Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů, Bonnská úmluva, Bernská úmluva), které jsou naší legislativou považovány za součást právního řádu.

Díky synantropizaci některých druhů netopýrů (např. netopýr rezvý *Nyctalus noctula*, netopýří rodu *Pipistrellus*, netopýr večerní *Eptesicus serotinus*, netopýr pestrý *Vesperilio murinus*) se dostává stále více obyvatel Prahy do kontaktu s netopýry. Netopýří přicházejí o přirozené úkryty zejména v dutinách stromů, přicházejí rovněž o náhradní úkryty v lidských stavbách. Nejmarkantněji se projevuje důsledek masivního zateplování paneláků. Netopýří, kteří přežili, se vrací na místa původních úkrytů a hledají je řadu let. Počet záletů netopýrů do bytů vzrůstá, souvislost se ztrátou úkrytů vinou zateplení je zřejmá. Netopýří se vyskytují i ve starší činžovní zástavbě, opakovaně byly potvrzeny nálezy netopýřích kolonií v plynovém topení, tzv. vafkách, často s fatálními následky pro zvířata. Úspěšnost realizace veškerých technických opatření je přímo závislá nejenom na informovanosti příslušných úředníků a firem, ale velmi často na spolupráci s občany. Zejména při menších rekonstrukcích bez potřeby stavebního povolení, např. ve starší činžovní zástavbě, jsou netopýří kolonie přímo ohroženy. Sebelepší technické i legislativní prostředky k ochraně životního prostředí jsou málo využitelné bez zájmu ze strany obyvatel.

Obyvatelé Prahy se setkávají i s dalšími zvířaty, nejčastěji ježky, kteří mnohdy zbytečně končí v záchranné stanici. Pro život ježků v pražské zeleni, parcích a zahradách je důležitá znalost jejich základních potřeb, ochrana jimi obývaných biotopů i šetrná a ohleduplná údržba zeleně.

Rok 2021 byl silně poznamenán lockdownem a dalšími protiepidemickými opatřeními.

Cíl projektu

Zvýšení informovanosti o životě netopýrů, o možnostech bezproblémového soužití, vyvracení nesmyslných pověr, přednášky spojené se smyslovým prožitkem jako impuls k novému pohledu na netopýry a na jejich ochranu. Na osvětových akcích pro širokou veřejnost většina lidí vidí díky skrytému způsobu života netopýry zblízka prvně v životě. Naši trvale handicapovaní netopýří jsou kontaktní zvířata, která jsou zvyklá na lidskou ruku, jejich klidné a přirozené chování napomáhá lidem zbavit se zbytečného strachu a předsudků.

Dalším cílem bylo upozornit na ohrožení ježků a dalších zvířat obývajících městskou zeleň, parky a zahrady, vést Pražany k šetrnému a citlivému přístupu k údržbě veřejné zeleně i vlastních zahrad, směřovat je od lhostejnosti k aktivní účasti na ochraně pražské přírody.

Způsob řešení a výsledky

V období od 6.9.2020 do 2.11.2021 jsme realizovali celkem 28 osvětových akcí a přednášek s netopýry a ježkem celkovou návštěvností 4574 osob. V době lockdownu jsme pořádali venkovní akce pro individuální návštěvníky, celkem 16 akcí. 3 akce se odehrály prostřednictvím internetu. Ve školách (MŠ a ZŠ) jsme realizovali dalších 24 „přednášek“ pro 709 dětí.

Akce v období lockdownu

Výstava za oknem

Ve spolupráci s pobočkou Městské knihovny Zahradní město bylo možné realizovat výstavu za oknem, umístěnou zevnitř na oknech knihovny a prohlíženou individuálně zvenčí jednotlivci. Celkem bylo realizováno 5 výstav, každá trvající cca 4 týdny: O netopýrech, Zimní spáči, Netopýr jako symbol, Jeskynní fauna, Ježek bez jablíčka, Staré stromy znamenají život.

Formu výstavy za oknem jsme zvolili k oslavě Dne stromů, výstava byla věnovaná fauně vázané na staré stromy, zdůrazněn význam stromů pro netopýry.

Mobilní naučné stezky

O netopýrech a Ježek bez jablíčka. Byly umístěny v místech vycházek Pražanů – u meandrů Botiče, v Malešickém lese, v lesoparku na Cibulce, v Proseckých skalách, na Petříně, v lese na Bohdalcích, v Ďáblickém háji. Součástí byl vědomostní kvíz, ze správných odpovědí se vyluštila tajenka. Po zaslání tajenky na mail získali luštitelé poukázku na výběr drobného dárku dle vlastního výběru na libovolné osvětové akci o netopýrech do konce roku 2021. Velmi pozitivní ohlasy.

Virtuální Den Země

Zúčastnili jsme oslav Dne Země pořádané agenturou **Kristián s.r.o.** od 22.4. do 22.5.2021, připravili jsme aktivity na téma zimních spáčů a netopýrů, poskytli jsme osvětové materiály (troje omalovánky, brožuru Zimní spáči, skládačka + samolepky Za pražskými netopýry) jako odměny.

Den země v Malešicích 22. -26.4.2021, přispěli jsme 2 vycházkami s mobilní stezkou o netopýrech a o ježcích.

On-line přednáška o netopýrech

20.4.2021 pro gymnázium Botičská, včetně prezentace netopýrů

ČT Děčko pořad Wifina

natáčeno v Hostivaři 14.4., ve vysílání 5.5.2021

Nekontaktní akce a akce v době lockdownu

Datum	Název akce	Místo
8.2. - 4.3.2021	Výstava za oknem Netopýří ČR	MKP Zahradní Město
5.3. - 9.4.2021	Výstava za oknem Zimní spáči	MKP Zahradní Město
28.3. - 15.4.2021	Netopýří stezka s tajenkou	Trojmezí
2.4. - 16.4.2021	Netopýří stezka s tajenkou	park Cibulka

9.4. - 30.4.2021	Výstava za oknem Netopýr jako symbol	MKP Zahradní Město
15.4. - 30.4.2021	Netopýří stezka s tajenkou	les na Bohdalci
14.4. - 30.4.2021	Ježčí stezka s tajenkou	Malešický les
15.4. -30.4.2021	Ježčí stezka s tajenkou	Trojmezí
11.4. - 25.4.2021	Netopýří stezka s tajenkou	Petřín
22.-27.4.2021	Den Země Malešice - netopýří stezka	Malešický les
22.-27.4.2022	Den Země Malešice - ježčí stezka	Malešický les
22.4 - 22.5.2021	Den Země online	web
3. - 17.5.2021	Netopýří stezka s tajenkou	Prosecké skály
6.5.-2.6.2021	Výstava za oknem Jeskynní fauna	MKP Zahradní Město
15.6-30.6.2021	Netopýří stezka s tajenkou	Ďáblický háj
15.10.-20.11.2021	Výstava za oknem Staré stromy	MKP Zahradní Město

Akce a přednášky pro širokou veřejnost

Většina akcí byla realizována venku. Výjimkou byl veletrh FOR PETS v PVA Letňany a programy pro seniory v klubech seniorů. Pozvánky na osvětové akce jsou pravidelně zveřejňovány na webových stránkách www.nyctalus.cz pod záložkou Pozvánky na akce. Dále jsou zveřejňovány na FB a ve vybraných kalendářích akcí, na stránkách spolupořadatelů. Letáky s nabídkou pro školy byly rozdávány na akcích.

Na venkovních akcích pro veřejnost ověřovali návštěvníci svoje vědomosti o netopýrech vyplněním kvízu (2 varianty) pro celou rodinu. Za všechny správné odpovědi získali cenu - skládačku se samolepkami Za pražskými netopýry I, Za pražskými netopýry II nebo Netopýří kalendář. Při nesprávných odpovědích byli nasměrováni k mobilní naučné stezce o netopýrech, kde získali potřebné informace pro správné vyplnění kvízu a mohli se vrátet, dokud neměli vše správně. Zejména děti za spolupráce s rodiči se učily pracovat s informacemi a my jsme získávali zpětnou vazbu o jejich znalostech života netopýrů. Správně vyplněné kvízy si odnášeli domů na zapamatování. Velmi úspěšná a přínosná aktivita.

Součástí veletrhu FOR PETS byla kromě stánku s netopýry pódiová vystoupení věnovaná ochraně netopýrů – celkem 5 přednášek s videoprojekcí .

Přehled osvětových akcí pro širokou veřejnost

Datum	Název akce	Místo	Osob
6.9.2020	FOR PETS	PVA Letňany	500
11.9.2020	Den zdravé země	Újezd nad lesy, Praha 21	450
12.9.2020	Zahrada ve městě	Zahradní Město	80
18.9.2020	Za pražskými netopýry do Bohnic	Bohnické údolí	45
24.9.2020	Vzpomínka na jaro	KS Na Louži	10
29.9.2020	Vzpomínka na jaro	KS Karpatská	5
1.10.2020	KČT Prahou 12	Viniční domek	76
2.10.2020	Den zvířat - stream	Nadace	717
7.10.2020	Povídání o netopýrech	Dubeč, U Rohožníku	15
10.10.2020	Netopýři v Nedvězí	MVK Nedvězí	44
14.4.2021	TV natáčení ČT Děčko Wifina	Hostivař	
20.4.2021	Netopýři online přednáška	gymnázium Botičská	15
29.5.2021	Den dětí na Paletce	Prosek	60

2.6.2021	Dětský den s ježkem a netopýry	Zahradní město	80
4.6.2021	Odpoledne s netopýry	Lipence	130
14.6.2021	Setkání s netopýry Botič	Praha 10	18
15.6.2021	Setkání s netopýry Cibulka	RN Kotlářka	65
17.8.2021	Přednáška pro pracovníky AOPK Praha	AOPK Praha	15
31.8.2021	ENN Toulcův dvůr	Praha Hostivař	30
2.9.2021	ENN u Berounky	Lipence	87
4.9.2021	Den s přírodou	Malešický les	400
7.9.2021	ENN Hamr	Hamr	190
10.10.2021	Dýňobraní	Satalice	200
13.10.2021	Ježek ježek se má	KS Louže	23
19.10.2021	Ježek ježek se má	KS Počernická	7
26.10.2021	Ježek ježek se má	KS Karpatská	12
22.10.2021	FOR PETS	PVA Letňany	500
24.10.2021	FOR PETS	PVA Letňany	800
			4574

Přednášky pro školy a školky

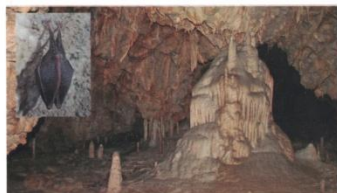
V období září 2020 - říjen 2021, v období mimo lockdown, jsme realizovali 42 programů o netopýrech a jezcích v MŠ a ZŠ – Povídání o netopýrech, Ježek bez jablíčka, Zimní spáči s ježkem, Zimní spáči s netopýry. Celkem účast 709 dětí. Řada škol si naše programy objednáva opakovaně, noví zájemci nejčastěji na základě tištěných letáčků, které rozdávame na akcích, nebo na osobní doporučení účastníků akcí.

Datum	Přednáška	Ústav	Podrobněji	Počet dětí
1.10.2020	Ježek bez jablíčka	MŠ U Uranie	3 třídy	40
16.6.2021	Ježek bez jablíčka	ŠD Břečťanová	3 třídy	67
28.6.2021	Povídání o netopýrech	ZŠ Jitřní	1.B	21
29.9.2021	Zimní spáči s netopýry	ZŠ Mendelova	4.a	22
30.9.2021	Ježek bez jablíčka	ZŠ Strozihovo	1.A, 2.B, 2.C	45
8.10.2021	Zimní spáči s ježkem	MŠ Sluníčko Hostivař	1 skupina	15
11.10.2021	Ježek bez jablíčka	MŠ Jílovská	2 skupiny	45
12.10.2021	Zimní spáči s netopýry	MŠ Človíček	2 třídy	27
14.10.2021	Povídání o netopýrech	MŠ Sasanková	2 třídy	30
15.10.2021	Ježek bez jablíčka	MŠ Jílovská	2 skupiny	45
18.10.2021	Povídání o netopýrech	MŠ Novoborská	6 tříd	82
19.10.2021	Povídání o netopýrech	ZŠ Strozihovo	1.A, 2.B, 2.C	49
20.10.2021	Zimní spáči s ježkem	MŠ Parlérova	2 skupiny	
21.10.2021	Zimní spáči s ježkem	MŠ Parlérova	2 skupiny	49
1.11.2021	Povídání o netopýrech	MŠ Nad parkem	2 třídy	
2.11.2021	Povídání o netopýrech	MŠ Nad parkem	2 třídy	74
2.11.2021	Povídání o netopýrech	MŠ Na Dlouhém lánu	4 třídy	77
2.11.2021	Povídání o netopýrech	Skauti Benjamínci	1 skupina	21
				709

Tištěné materiály

Byla vytisknuta skládačka k vylepení samolepek a samolepky s názvem Netopýří kalendář. Tématem byl roční cyklus netopýřů mírného pásma, úkryty netopýřů v létě a v zimě.

Zimní úkryty
Netopýři hibernují v prostorách se stálými teplotami mezi 1-10°C a vysokou relativní vlhkostí.

Pro zimování jsou vhodné jeskyně, pro výchovu mláďat je tu však zima.

Ve stromových dutinách přečkají mraz, i -20°C, ohrožení jsou kácením.

Rádi využívají úkryty ve škvírách a větracích otvorech paneláků, často o ně přicházejí při zateplování.

Roční cyklus našich netopýřů

Netopýři v průběhu roku

V zimě, od půlky listopadu do března, tj. cca 5 měsíců, spí netopýři zimním spánkem často v početných skupinách, tzv. koloniích.

Na jaře doplňují ztracenou hmotnost a přeletují do letních úkrytů. V květnu samice zakládají i několikasethlavé mateřské kolonie, kde porodí 1-2 mláďata. Ta se během léta naučí létat a lovit. V srpnu se mateřské kolonie rozpádají.

Podzim je čas netopýří lásky, samice vyhledávají vhodného partnera a během září a října se páří. Před zimou se musí vykrmit a vytvořit dostatečné tukové zásoby. Všichni se společně setkají opět na zimovišti. Přesun na zimoviště může být u migrujících druhů dlouhý až stovky kilometrů.

Všechny druhy našich netopýřů jsou chráněny zákonem.

Letní úkryty

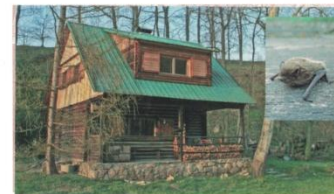
V létě, zvláště v době odchovu mláďat, vyhledávají temná místa prohřívána sluncem,

Velké půdy vyhledávají „prostorové“ druhy, visí obvykle na trámech pod střešou.

Stromové druhy netopýřů využívají hluboké dutiny, v teplém období i štěrbinu např. za kůrou.

Štěrbínové druhy využívají i chaty, kde najdou úkryty např. za dřevěným obložení, za okenicemi, ve střeše.

Webové stránky Netopýři Praha – www.netopyripraha.cz

Nové webové stránky Netopýři Praha byly připraveny ke spuštění. Seznamují širokou laickou veřejnost s výsledky vlastního monitoringu netopýřů v Praze.

Naučná stezka s tajenkou v Bohdaleckém lese

Netopýr jako symbol – výstava za oknem

Setkání s přírodou na Kotlářce

Netopýří noc Toulcův dvůr

Den s přírodou Malešice

Netopýří dílnička Lipence

Netopýří noc na Hamru, dílnička

Vypouštění netopýra po rekonvalescenci, Hamr